

Hævet over loven? Offshore og libertariansk anarki

Brooke Harrington (ph.d.) er professor MSO ved CBS, Copenhagen Business School. Hun er sociolog og uddannet formueforvalter og har i næsten 10 år beskæftiget sig med studiet af finansielle offshore-aktiviteter. Hun har skrevet adskillige tidsskriftsartikler om emnet samt bogen [Kapital uden grænser: Om skattely, formueforvaltere og verdens rigeste](#).

Fokus i debatten om offshore-finansiering er ofte rettet mod dens rolle i forhold til skatteunddragelse, men sandheden er langt værre. Offshore-finansiering handler i virkeligheden om de superriges *omgåelse af loven*. Skatteproblematikken er kun toppen af isbjerget. Hvis de rige ikke ønsker at betale deres gæld eller lader hånt om de love, der gælder for alle andre - det være sig arvelovgivning eller handelsembargoer - [så gør offshore-finansiering det muligt for dem](#).

Den amerikanske forfatter Joan Didion har engang gjort den [observation](#), at: "Hemmeligheden ved magt og penge er hverken de ting, penge kan købe, eller magt for magtens egen skyld ... men derimod fuldstændig personlig frihed, bevægelighed, fortrolighed." Dette er en del af en filosofi om libertariansk anarki, som mange af nutidens milliardærer [tilslutter sig](#): en radikalt anti-statslig holdning, der argumenterer for "[løsrivelse fra demokratiets snærende bånd](#)" for samfundets rigeste. Kernen i offshore-finansiering er, at den skaber denne lovløshed blandt de rige, "en verden uden regler" for dem, der gerne vil "[nyde godt af samfundets goder, men ikke betale for dem](#)".

Offshore-landenes rolle som facilitatorer for massiv, systematisk skatteundgåelse er efterhånden velkendt. Stater verden over går hvert år glip af [mindst 200 milliarder dollars](#) alene på grund af privates brug af skattely. Dertil kommer [500 milliarder dollars](#) om året i tabte skatteindtægter fra selskabers skatteundgåelse. Bag denne bortledning af rigdom fra almenvellet til private lommer står en industri af eksperter, som er hele forudsætningen for offshore-markedet. For selskabers vedkommende er hovedaktørerne "[The Big Four](#)", de fire største globale revisionskoncerner, samt i mindre grad nogle internationale advokatfirmaer. For private faciliteres skatteundgåelse af [formueforvaltere](#) - en profession af bl.a. sagkyndige advokater og revisorer, som har specialiseret sig i at beskytte verdens ultrarige elites formuer.

Da skandalen om [Panama-papirerne](#) brød ud i lys lue i 2016, fik offentligheden et langt bedre indblik end tidligere i formueforvalterne og deres betydning for offshore-markedet. Skandalen afslørede bl.a., hvordan Mossack Fonseca, det firma, hvis kundedata blev afsløret under Panama-lækagen, var med til at skrive lovene i adskillige offshore-jurisdiktioner og således fik dem skræddersyet til deres klienters ønsker om at undslippe "[de snærende bånd fra hjemlandenes suverænitæt](#)". Via offshore-markedet blev det, der var forbudt i hjemlandet, pludselig muligt, endda uden nogen form for civil- eller strafferetlige sanktioner. Denne side af Panama-lækagen, skatteunddragelse set i et større perspektiv, har ikke fået den opmærksomhed, den fortjener.

Se blot på en enkelt offshore-jurisdiktion: Cookøerne. Denne lille øgruppe i det sydlige Stillehav har skabt sig en afgørende niche inden for offshore-finansiering ved i sin nationale lovgivning at have indarbejdet såkaldte asset protection trusts, dvs. fondsstrukturer som værn mod eventuelle kreditorer. Dette redskab er skatteneutralt og hjælper altså ikke nogen med skatteunddragelse. Det hjælper derimod privatpersoner med at omgå andre love, for eksempel bødekrav pålagt af domstolene eller krav om overholdelse af handelsrestriktioner.

Cookøernes lovgivning har hindret den amerikanske stat i at inddrive 37,6 millioner dollars, som den i 2007 vandt i en sag mod forfatteren Kevin Trudeau om ulovlig forretningspraksis, samt 8 millioner dollars i en anden sag vundet samme år mod en ejendomsspekulant i Oklahoma, der havde misligholdt lån fra USA's føderale regering. Både Kevin Trudeau og ejendomsspekulanten havde deres aktiver [placeret i fonde på Cookøerne](#). Samme konstruktion [benyttede den spanske baronesse Carmen Thyssen-Bornemisza](#) sig af for at omgå handelsrestriktioner indført af UNESCO, som ramte hendes private kunstsamling, der var vurderet til milliarder af dollars. Også den amerikanske finansmand [Marc Rich](#) benyttede konstruktionen, så den amerikanske stat ikke kunne beslaglægge hans formue, der ellers var skabt ved overtrædelse af USA's handelsembargo mod Iran.

Ingen har endnu kunnet knække en fond på Cookøerne. Mange stater og kreditorer forsøger end ikke at forfølge deres krav på øerne. Det ville nemlig kræve, at sagen skulle anlægges på Cookøerne, hvilket ville betyde, at et hold jurister skulle sendes ud på en lang og bekostelig rejse. Alene flyveturen fra New York tager 15 timer, og dertil kommer fakturerbar tid. Resultatet er, at ["mange kreditorer hellere tager til takke med en brøkdel af deres tilgodehavende frem for at betale regningen for en langtrukken og besværlig retssag ude midt i Stillehavet"](#).

Som følge af landets rolle som facilitator for lovomgåelser er Cookøerne to gange blevet sortlistet som "ikke-samarbejdsvillig jurisdiktion" i det internationale finansielle system. [Det skete](#) første gang i 2000 af den mellemstatslige organisation Financial Action Task Force og igen i 2015 af EU's Eksekutivkomité. Ikke desto mindre blomstrer fondsindustrien fortsat. Cookøernes totale succes med at obstruere andre nationers juridiske beføjelser har ført til, at 25 andre jurisdiktioner verden over har [kopieret landets fondslovgivning](#).

Eksempler som dette kan alene illustrere problemets globale omfang. Faciliteringen af de riges lovløshed er et af de væsentligste, men også mindst forståede fænomener i offshore-markedet. Fremadrettet giver dette anledning til følgende:

- For forskerne betyder det, at studiet af offshore-finansiering bør udvides til at omfatte ikke blot skatteundgåelse, men også omgåelse af love og de dermed forbundne politiske, økonomiske og samfundsmæssige konsekvenser.
- For de politiske planlæggeres vedkommende er et af de få virkningsfulde redskaber, de har til rådighed, den offentlige gabestok, som lovundvigere havner i efter lækager som i tilfældet Panama. Stater og NGO'er må gøre det muligt for whistleblowers at følge eksemplet fra Panama-papirerne, hvor den pågældende whistleblower kunne lække papirerne anonymt og dermed ikke fik sit liv ødelagt.

Litteraturliste

- Cabra, Marc og Michael Hudson. 2013. "Mega-rich Use Tax Havens to Buy and Sell Masterpieces". International Consortium of Investigative Journalists, 3. april. www.icij.org/offshore/mega-rich-use-tax-havens-buy-and-sell-masterpieces
- Cobham, Alex og Petr Janský. 2017. "Global Distribution of Revenue Loss From Tax Avoidance: Re-Estimation And Country Results." WIDER Working Paper 2017/55 Helsinki: UNU-WIDER.
- Didion, Joan. 1968. 7000 Romaine, Los Angeles 38. *Slouching towards Bethlehem*, 67-72. New York: Farrar, Strauss, and Giroux.
- Harrington, Brooke. 2012. "Trust and Estate Planning: The Emergence of a Profession and Its Contribution to Socio-Economic Inequality." *Sociological Forum*, 27: 825-846.
- Harrington, Brooke. 2016. *Capital without Borders: Wealth Management and the One Percent*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hofri, Adam. 2015. "The Stripping of the Trust: A Study in Legal Evolution." *University of Toronto Law Journal* 65: 24.
- Indlæg til appellanten Fannie Mae. 2011. *State of Minnesota v. Andrew C. Grossman*, State of Minnesota Supreme Court, sagsnr. A10-1336 og A10-1505. <http://mn.gov/lawlib/briefs/pdfs/a101336sca.pdf>
- Kumar, Rashneel. 2015. "Cook Islands on EU Blacklist." *Cook Islands News*, 19. juni. www.cookislandsnews.com/national/politics/item/52427-cook-islands-on-eu-blacklist
- Martin, Douglas. 2013. "Marc Rich, Financier and Famous Fugitive, Dies at 78." *New York Times*, 27. juni.
- Mayer, Jane. 2010. "Covert Operations." *New Yorker*, 30. august. <http://www.newyorker.com/magazine/2010/08/30/covert-operations>
- Monbiot, George. 2012. "Our Economic Ruin Means Freedom for the Super-Rich." *Guardian*. 30. juli. <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/jul/30/economic-ruin-super-rich-totalitarian-capitalism>
- Obermayer, Bastian og Frederik Obermaier. 2016. *The Panama Papers: Breaking the Story of How the Rich and Powerful Hide Their Money*. London: Oneworld.
- Palan, Ronen. 2002. "Tax Havens and the Commercialization of State Sovereignty." *International Organization*, 56: 168.
- Shaxson, Nicholas. 2011. *Treasure Islands: Tax Havens and the Men Who Stole the World*. London: Random House.
- Sikka, Prem og Hugh Wilmott. 2013. "The Tax Avoidance Industry: Accountancy Firms on the Make." *Critical Perspectives on International Business*, 9: 415-443. Zucman, Gabriel. 2015. *The Hidden Wealth of Nations*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wayne, Leslie. 2013. "Unlocking the Secrets of the Cook Islands." International Consortium of Investigative Journalists, 16. december. www.icij.org/blog/2013/12/unlocking-secrets-cook-islands
- Wayne, Leslie. 2013. "Cook Islands, a Paradise of Untouchable Assets." *New York Times*, 15. december, s. BU1.